

KIBRIS POLİTİKASI

15 Ocak 1969

Kıbrıs davasında ulusal siyasetin saptanması için verilmiş bulunan her iki önerge- nin Mecliste okunuş tarihi 8 Aralık 1967'dir. Yani senesi çoktan dolmuştur. Kıbrıs davası gibi, yaşamsal bir konuda ve ulusal siyasetin saptanması gibi, çok önemli bir istek ileri sürülerek verilmiş olan genel görüşme açılmasına dair önergelerin ancak bir yıl sonra gündeme alınıp alınmamasının görüşülmesi dahi aslında hazin ve acı bir durumdur. Bir yıl uzun bir süredir. Olaylar bekleyemez, seyrini izler, gider. Ulusal bir siyasetin saptanması görüşmesinde çok geç kalınmamış mıdır acaba? Bununla beraber, zararın neresinden dönülse kârdır düşüncesiyle önergelerin gündeme alınmasında ve görüşmelerin yapılmasında yine de fayda görüyoruz.

Önce Türk ve Yunan Dışişleri Bakanları düzeyinde, sonra ve şimdi de Kıbrıs Türk ve Rum toplumlari temsilcileri düzeyinde yapılan ikili görüşmelerin beşiginde Kıbrıs sorunu sallana sallana uyutulmuş, hiç değilse kamuoyuna unutturulmuş görünüyor. Aşağıdaki değerlendirmelerle önergelerin gündeme alınmasını gerekli görüyoruz.

Geçen yılın Kasım ayındaki şiddetli kriz devresinden sonra Türk ve Yunan hükümetleri arasında varılan anlaşmadan alınan sonuçların ne olduğunu dahi açık ve kesin bilmiyoruz. Anlaşmanın ilk maddesi, Kıbrıs'tan Yunan askeri kuvvetlerinin geri çekilmesi idi. O zaman da belirtmiş olduğumuz gibi, bu çekilme tarafların ve Birleşmiş Milletler temsilcisinin, bir heyetin kontrol ve gözetimi altında yapılmamıştır. Yalnızca, hatırladığıma göre, Sayın Dışişleri Bakanı Çağlayangil, tarafların kuvvetli haber alma olanakları dolayısıyla Yunan askerlerinin tümünün çekilip çekilmediğinin anlaşılmasının kolay olduğu konusunda güvence vermiştir. Öyle de olsa sorun bununla bitmiyordu. Kıbrıs Rum Hükümetinin, sayısı 10 binlere vardığı söylenen muhafız örgütü vardı. Bu silahlı güç de Kıbrıs Türklerinin yaşamı ve güvenliği için bir tehlike idi. Geçen yıl Sayın Dışişleri Bakanının bu konuda verdiği son bilgi, bu Kıbrıs muhafız gücü sorununun da taraflarca bir çözüme bağlanmak üzere görüşüldüğü merkezinde idi. Ne oldu bu sorun? Bir çözüme varıldı mı, bugün durum nedir? Bunları da bilmiyoruz. Kaldı ki, daha dün basında çıkan bir haber, bu sorunun belki daha da ciddi bir nitelik kazandığını gösteriyor. Çünkü, ajans haberlerine göre, Makarios'un isteği üzerine Yunan Hükümeti yeniden bir Yunanlı generali ve iki albayı Kıbrıs Rum Muhafız Gücünü yetiştirmek ve örgütlemek üzere Kıbrıs'a göndermiştir. Oysa, bu da anlaşmazlık konularından birisi idi, muhafız gücünün Yunanlı subayların idaresinde ve komutasında olması konusu. Demek ki, Kıbrıs Muhafız Gücü sorunu çözümlenmemiş, tersine, bu son atamayla yeniden Yunanistan'ın askeri kontrolü altına girmiştir.

Ayrıca, bir Çek silahları konusu vardır. Bunların Kıbrıs Rum kuvvetlerine da-

ğıtılmasını önlemek ve dağıtılıp dağılmamasını kontrol etmek konusu vardı. Makarios bağımsız bir devlet olarak Birleşmiş Milletlerin böyle bir kontrol görevini yapmasına karşı çıkıyor, bunu iç işlerine, bağımsızlığına bir müdahale sayıyordu. Bu sorun ne oldu? Yine, dün basında gördüğümüz bir haber, bu konunun da çözümlenmediğini gösteriyor. Çünkü bu habere göre, 3 yıldır Birleşmiş Milletler Barış Gücünün komutanlığını yapmış olan Finlandiyalı general istifa etmiş ve bütün ısrarlara karşın istifasını geri almıyor. Gerekçesi de Birleşmiş Milletler Barış Gücünün, Rumların Türklere saldırılarını önlemeye yetmediğini, bir görev yapmadığını, bunu yapabilmesi için barış gücünün kuvvetinin ve yetkilerinin artırılmasını istediği, fakat Güvenlik Konseyinin bu isteği reddettiğini ileriye sürüyor. Demek ki, hâlâ Kıbrıs'ta Birleşmiş Milletler Barış Gücünün kontrol etmesi sorunu var ve bu barış gücünün başında bulunan general, bu görevi yapamıyorum, kontrol edilmesi gereken konuları kontrol edemiyorum, diye istifa ediyor.

Diğer bir konu, Türk-Yunan anlaşmasına göre Kasım ayı olaylarında can ve mal kaybına uğrayan Kıbrıslı Türklere tazminat ödenecekti. Ödendi mi, ne kadar ödendi? Bunu da bilmiyoruz. Yine ayrıca, geçen bir yıl içinde Kıbrıs Türklerinin durumunda bir değişme, iyileşme yer aldı mı, ekonomik durumu alt üst olmuş bulunan Türk toplumunun bu durumunu tekrar normale ve iyiye dönüştürmek için neler yapıldı? Yoksa, Kıbrıs Türkleri yine Türk Hükümetinin yaptığı yardımlarla eski yaşam düzeylerinin çok altında zar zor geçinebilir bir durumda mıdır? Eğer Kıbrıs Türk toplumunun ekonomik durumu normalleşmeye doğru gitmemişse, yapılan yardımlar hem mali kaynaklarına büyük yük olmakta devam ediyor, hem de yine Kıbrıs Türk kardeşlerimizin sıkıntısına yeterince deva olmuyor demektir. Taşıma su ile değirmen dönmeceği açıktır.

Sözü geçen Türk-Yunan anlaşmasından sonra bu bir yıl içinde Kıbrıs Rum hükümeti Kıbrıslı Türklere uyguladığı yasaklar çemberini gevşetmiş midir? Üretim, ürünlerin satışı ve ihtiyaç maddelerinin sağlanması ve Ada içinde hareket serbestliği Türklere sağlanmış mıdır? Bu soruların da yanıtını öğrenmek isteriz.

Şimdi de iki toplumun temsilcileri arasında geçen görüşmelerin hangi esaslar üzerinden yürütüldüğünü bilmiyoruz. Hükümet, geçen yıllar Meclis görüşmelerinde açıkladığı 4 koşulun dışında hangi tezi savunuyor, karşı tarafa neyi kabul ettirmeye çalışıyor, hâlâ onu bilmiyoruz. Tahmin ediyoruz ki, Hükümet ve karşı taraf, Kıbrıs'ın bağımsız bir devlet olarak devamı esası üzerinden görüşmeleri yürütmekte ve görüşmeler Türk toplumuna tanınacak haklar ve yetkiler konusunda yapılmaktadır. Ümit ederiz ki, Kıbrıs Türk toplumuna tanınacak haklar ve statü yalnızca görüntüyü kurtarmaya yarayacak "bölgesel özerklik" adı altında birtakım önemsiz haklar olmakla kalmaz. Ama yine bu noktada belirtelim ki, son günlerde basında çıkan haberler ve Sayın Dışişleri Bakanının, Dışişleri Bütçesi Karma Komisyonunda görüşülürken yaptığı açıklama, ne yazık ki bu kaygı duyduğumuz çeşitten bir uzlaşmaya doğru gidiliyor izlenimini vermektedir. Dediğim gibi, hem basında çıkan haber, hem de Sayın Çağlayangil'in Komisyonunda verdiği bilgi birbirini tutar, destekler niteliktedir. Zaten Makarios'la Yunan Hükümeti arasında uzun zamandan beri gizli görüşmeler yapılmaktaymış ve ajans haberine göre, Makarios 13 maddelik bir yeni Anayasa meydana getirmiş. Amaç, sorunu oyalamak ve uzun vadeli bir Enosi-

sin hazırlıklarını yapmış.

Sayın Çağlayangil Karma Komisyonunda, federatif tezden ayrı olarak, pekâlâ Türklere bazı konularda yerel özerklik verilebileceğini, ama Kıbrıs Devleti'nin bir birleşik devlet, hatta üniter bir devlet olabileceğini söylediler. Bu üniter birleşik devlete acaba Türk toplumunun katılımı ne ölçüde olacaktır? Gerçek bir katılım olacak mıdır, yani Türk toplumunun katılım payı, Kıbrıs'ın bağımsız bir devlet olarak, işlerinde Türk toplumunun söz ve karar sahibi olmasını sağlayacak oranda ve etkili olacak mıdır? Bunları bilmiyoruz. Üzülerek söylemek gerekir ki, bugünkü koşullar, eskiye oranla daha da Yunanistan'ın ve dolayısıyla Kıbrıs Rum Hükümetinin lehinedir. Yunanistan'daki cunta, anayasa referandumundan sonra, yerini eskiye göre daha sağlamlaştırmıştır. Amerika'nın Yunanistan'a askeri yardımı artarak devam etmektedir. Yeni seçilen Amerikan Cumhurbaşkanı Yardımcısı Rum asıllıdır. Akdeniz'de Amerikan ve Sovyet savaş filolarının karşı karşıya gelişi Kıbrıs'ın askeri önemini artırmıştır. Amerika ve İngiltere, Kıbrıs sorununun bir an önce Türkiye'ye bazı ödünler vererek Yunan ve Kıbrıs Rum hükümetleri istekleri doğrultusunda çözümlenmesini isteyeceklerdir. Yunanistan'ın eskiden beri Anglosakson dünyasıyla sıkı ekonomik ve politik bağları olduğunu, geçen yıllarda Kıbrıs konusundaki Meclis görüşmelerinde defalarca belirtmiştik.

Amerika'nın Kıbrıs konusunda baştan beri Yunanistan'a eğilimli olduğu, öyle davrandığı da bilinir. İngiltere Adadaki üslerini güçlendirme yoluna gider görünmektedir. Basında çıkan haberlere göre, İngiltere, Adadaki üslerini nükleer başlıklı silahlarla donatmak niyetindedir. Bu ise, Türkiye'nin güvenliğini ve bütün Doğu Akdeniz'deki kuvvet dengesini yakından ilgilendirir. Hükümetin bu konudaki görüşünü de öğrenmek isterdik. Olayları ve koşulları kısaca özetlediğim bu gelişme yönü, TİP'in Kıbrıs konusunda öteden beri savunduğu tezin, yani uluslararası garanti altında, bağımsız, tarafsızlaştırılmış, silahlardan ve üslerden arınmış federatif bir Kıbrıs Devleti tezinin geçerliliğini bir kere daha göstermektedir.

Benden önce konuşan sayın hatiplerden birisi, böyle bir Kıbrıs Devletinin tehlikeli olacağını, Akdeniz'de bir Küba haline gelebileceğine işaret etti. Doğrusu ben, kendisinin bu mantığını anlamakta güçlük çektim. Toprak bütünlüğü, bağımsızlığı, tarafsızlığı, silahsızlandırılmış olması, uluslararası garanti altına alınmış olan bir Kıbrıs nasıl bir tehlike haline gelebilir? Tersine, Birleşmiş Milletlerin garantisi olur, ayrıca ilgili ve büyük devletlerin arasında yapılan bir anlaşma olur. Böyle bir uluslararası garanti altında bu statüdeki bir Kıbrıs Devleti tehlike olmaktan çıkar, büyük devletlerarasında bir çekişme konusu, bir rekabet konusu olmaktan çıkar. Bu bakımdan, gerek Kıbrıs'ın Türk toplumu açısından, gerek Türkiye'nin güvenliği açısından, gerekse Akdeniz Bölgesindeki barışın devamı açısından bir emniyet unsuru olur, bir tehlike unsuru olmaz.

Bütün bu nedenlerledir ki, önergelerin gündeme alınmasını uygun görüyoruz ve bu yolda oyumuzu kullanacağız.

Genel görüşme açılması isteği oybirliğiyle kabul edildi.

TİP Parlamentoda, Cilt 4, Sayfa 563-566